

Карлова Н.М.
Здобутки луганської фразеологічної школи

---

*Карлова Надія Миколаївна, асистент кафедри української мови,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Луганськ, Україна*

Received October 26, 2013; Accepted November 15, 2013

Анотація: У статті приділено увагу стану вивчення східнословобжанської та східностепової української фразеології (фразеології сходу України), проаналізовано здобутки дослідників східноукраїнської фразеології й описано найважливіші результати монографічних і дисертаційних досліджень представників луганської фразеологічної школи кінця ХХ – початку ХХІ століття: В. Д. Ужченка, Д. В. Ужченка, І. В. Мілевої, Л. В. Мельник, Р. В. Міняйла, Н. О. Скоробагатько, Т. О. Д’якової, О. В. Шкуран, І. В. Царьової. Виявлено, що фразеологічну „картину світу” в регіоні формують гетеросемічні концепти, особливо лексеми з глибоким вертикальним культурно-національним контекстом, які виступають переважно як складові ареальних фразеологізмів й експлікують культурно-національний компонент фразеологічного значення стійких висловів в ареальних словниках.

Ключові слова: *фразеологізм, фразеологічна одиниця, діалектна фразеологія, етнокультура, концепт.*

Сучасний стан нашого суспільства характеризується зростанням етнічної свідомості народу, посиленням його інтересу до усвідомлення необхідності збереження генофонду духовності, втрата якого загрожує існуванню самого народу. У вітчизняному й зарубіжному мовознавстві спостерігається посилена увага вчених (В. Мокієнко, В. Телія, А. Івченко, Г. Добролюжа, В. Чабаненко, О. Юрченко та ін.) до фразеологічного фонду мови (особливо діалектної фразеології), одиниці якого акумулюють культурні потенції народу та відбивають неповторність ментальності нації. Мета розвідки – проаналізувати здобутки дослід-

ників східноукраїнської фразеології й описати найважливіші результати монографічних і дисертаційних досліджень представників луганської фразеологічної школи кінця ХХ – початку ХХІ століття.

Вивченню фразеологічного багатства східнословобжанських і східностепових говірок присвячена монографія В.Д. Ужченка „Східноукраїнська фразеологія” (2003) [6], у якій на матеріалі фразеології східноукраїнського континууму висвітлено проблеми становлення й функціонування ареальної фразеології в контексті стійких сполук інших говірок, подано її ідеографічну характеристику, описано базові концепти

культури в ідіоматиці, проаналізовано східноукраїнську фразеографію, здійснено системний опис стійких ареалізмів, приділено увагу основним питанням їх ідеографічної характеристики та ін. Учений доводить, що „східнословобанські та східностепові говірки – це окремий питомий складник всеукраїнського континууму з бурхливими фразеотворчими процесами, наступом субстандарту, різними міжмовними контамінаційними поєднаннями, спричиненими тиском русифікованого мовлення великих індустріальних центрів” [6, с. 7].

Дослідження спрямоване на вивчення фразеології в контексті народної культури, оскільки В.Д. Ужченко переконаний, що лінгвосоціотичні системи найтісніше пов’язані з національно-фразеологічно-мовними картинами світу, що відчутно виявляється в увазі до концептуалізації світосприйняття навколишньої дійсності, утіленої в образну систему фразеологічного феномена, культурно-національної конотації східноукраїнських фразеологічних ареалізмів – найважливіших фіксацій духовного життя східних словобан і степовиків [6, с. 6]. Учений переконаний, що ширше показати ареальну фразеологічну “картину світу” українського континууму, вписати її до фразеологічного поля всеслов’янських однорідних мовних об’єднань, виявити ступінь і характер інтеграції / диференціації ареальних фразеологічних систем у когнітивно-контрастивному висвітленні, глибше дослідити зв’язки між матеріальним світом і духовною культурою допоможе не тільки моделювання східнословобанської і східностепової фразеології та відбиття її в словниках, а й аналіз компонентів АФО в контексті етнокультурних концептів та на фоні етнокультурних дискурсів, спостереження над активними процесами в говірковій фразеології сходу України.

На окремі проблеми дослідження фразеології сходу України звернено увагу в дисертації Д.В. Ужченка „Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні” [7]. Автор досліджує семантику ФТГ зоофразеології, яка на матеріалі літературних і локальних стійких мовних одиниць відбиває особливості формування, динаміки, мотивування зоофразеологізмів і віддзеркалює в собі широку позамовну дійсність. Д. Ужченко наголошує на тому, що ФТГ зоофразеології як окрема підсистема загального корпусу української фразеології досить повно й концептуально представляє різні сфери матеріального й духовного життя народу. Конотативний компонент значення зоофразеологізмів зумовлений стрижневим компонентом-зоонімом з його емоційно-оцінним і семантичним потенціалом. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні свідчить про нерівномірний внесок у становлення внутрішньої форми зоофразеологізмів окремих їх лексем-складників, слівність їх компонентів, що пояснюється нерівномірністю процесу фразеологізації зоофразеологічного комплексу, підвищенням порогу символічності фаунономенів, своєрідністю членування узусом концептуальної картини світу [7, с. 14]. Інтерпретований у дослідженні матеріал засвідчив, що індивідуальна структура, національна специфіка, образність, неперекладність, утрата внутрішньоконцентних зв’язків у ЗФ, перегрупування сем у лексемах-компонентах, моделювання є

“способом організації знань” і вписуються в когнітивну парадигму.

Отже, у дисертації Д. Ужченка доведено, що образні конкретизатори й визначники як складники внутрішньої форми у складі чинних моделей зоофразеологізмів об’єктивно показують фразеопродуктивність окремих етнокультурних сфер.

У дисертаційному дослідженні І.В. Мілевої „Евфемізація і дисфемізація у фразеотворенні говірок сходу України” проаналізовано евфемістичні й дисфемістичні фразеологізми, які, відбиваючи етнокультурну ситуацію східноукраїнського регіону, утворюють широкий діапазон стійких вторинних найменувань, мотивованих різними причинами; розкривають вплив людського чинника на процес фразеотворення, демонструють вагомий роль мікролокалізмів у формуванні евфемістичного значення, варіювання одиниць стилістично зниженого плану, підтверджують специфічність фразеологічних ареалізмів [3].

Дослідниця, здійснюючи багатовимірний опис евфемізації й дисфемізації на матеріалі численних стійких ареальних образних виразів, доходить висновку, що важливу роль у формуванні дисфемістичного й евфемістичного нашарувань відіграє компонентний склад виразу. Для дисфемістичних АФО характерні пейоративно забарвлені компоненти, слова-символи для позначення чогось непривабливого, жаргонно-просторічні лексеми, оніми з усталеною негативною конотацією тощо; для евфемістичних – мікролокальні оніми, псевдовласні утворення [3, с. 14]. І. В. Мілева вважає, що евфемістичні й дисфемістичні фразеологізми відбивають етнокультурну ситуацію східноукраїнського регіону й утворюють широкий пласт стійких вторинних найменувань. Такі ареалізми становлять мовну парадигму, у центрі якої перебуває людина-адресант, що звертається до адресата в певній ситуації з певною інтенцією або характеризує якісь реалії. Вони розкривають вплив людського чинника на безперервний процес фразеотворення [3, с. 15].

Л.В. Мельник у дисертації „Культурно-національна конотація українських фразеологізмів” розглядає українські флористичні фразеологізми в аспекті етнокультури [2]. Дослідниця зробила спробу показати шляхи формування й способи експлікації КНК в українських фразеологізмах. Вона обстоює думку, що становлення КНК – процес тривалий, зумовлений особливостями матеріального й духовного життя етносу, а її вивчення перебуває в площині спостережень за співвідношенням концептосфери і фрагментарної порівняно з нею “мовно-фразеологічної картини світу”. Чільне місце в останній посідають етноніми і флоризми. Ядро етнонімів-концептів (цигани, німці, москалі, татари, ляхи, рахмани) формує переважну частину відетнонімних ФО, у яких зіставлення “свого” і “чужого” звичайно віддзеркалюється не на користь другого, що й спричинює пейоративну конотацію більшості таких фразеологізмів. Концепти-флоризми у складі фразем (гарбуз, мак, ряст, барвінок, дуб, верба, осика та ін.) відіграють роль етнографічних і культурних маркерів, формують значний розряд безеквівалентної фразеології, нерідко входять у дихотомічні опозиційні пари (“верба – груша” у ФО *на вербі груші*), засвідчують глибоку символічність, “проростання” у фоль-

клор, входження в антропологічну парадигму [2, с. 14].

Отже, на думку Л.В. Мельник, КНК – це образно-асоціативна, суб'єктивна за змістом частина фразеологічного значення, що постає в результаті співвідношення звукової оболонки ідіоми з культурним кодом певної мовної спільноти, при якому імпліцитно чи експліцитно виявляється ментальність народу. Формою інтерпретації КНК є лінгвокультурний коментар. КНК властива практично всім фраземам української мови, оскільки кожна з них містить у своїй семантиці етимологічно-залишкове уявлення про ту чи ту життєву ситуацію, яка різною мірою виражає екстралінгвістичні передумови, що співвідносяться з “концептуальною картиною світу”, і яка засвідчує інтертекстуальний зв'язок ФО з певним кодом культури, хоч ступінь “насиченості” фразем екстралінгвістичними семами, а отже, і здатність мовців до культурної референції різні [2, с. 13].

Дисертаційне дослідження Р.В. Міняйла „Активні процеси в ареальній фразеології сходу України” також виконано на матеріалі східнословобожанських і східностепових говірок Донбасу, у якому опрацьовано фразеологічний матеріал цього ареалу з використанням методу структурно-семантичного моделювання [4]. Дисертація являє собою розгорнуте багатоаспектне дослідження фразеології східнословобожанських і східностепових говірок України, у якому на широкому матеріалі стійких мовних одиниць поряд із семантикою, образністю, ідеографічним описом і питаннями семантико-структурного моделювання розглядаються живі активні процеси в ареальній фразеології сходу України.

Проаналізовані АФО показують багатство фразеологічного корпусу, віддзеркалюють лінгво-етнокультурну ситуацію сходу України, динаміку фразеотворчих процесів, розширюють джерельну базу української ареалогії. Аналіз фразеологічних мікрогруп, ВСГ, ССМ, фразеосемантичних рядів і фразеосемантичних полів, здійснений дослідником, підтвердив антропологічний характер АФО. Автор виділяє 53 найуживаніші іменникові концептуальні компоненти-образи у складі АФО. Серед них – найменування частин тіла, предметів побуту, рельєфу, мір, явищ природи, а також темпоральні й демонологічні назви, тваринні соматизми, флоризми, менше – слова-оніми, назви спорідненості і свояцтва. Установлена номенклатура лексем-образів базується на пізнаному, вербалізує типове, детермінована умовами матеріального й духовного життя мовців ареалу (у списку слова активної лексики), являє собою слова-концепти, умонтовані в денотативну основу частотних АФО, які й формують фразеологічну східноукраїнську “картину світу”. Описані ідеографічні групи вказують на численність об'єднань нижчих ланок, на домінанту пейоративних АФО, ідеографічну лакунарність східноукраїнської ідіоматики, структурно-семантичну динаміку як наслідок дії лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників.

Отже, активні процеси в ареальній фразеології сходу України передбачають безперервне формування окремих мікрогруп, видозміну фразем (нарощення, появу факультативних компонентів, скорочення, кон-

тамінацію тощо), поступ від широкої ареальної варіативності до літературного різновиду, взаємозамінність компонентів, рух від безобразних словосполучень до образних і, навпаки, від образних до безобразних, переорієнтацію образу (внутрішньої форми) АФО, ефемізування й перефразовування однослівних номінів реалій певних позамовних сфер, актуалізацію й реалізацію “слівних” потенцій АФО в процесі їх фразеотворення й функціонування і, звичайно, широке введення до фразеоформул елементів локуса.

Н.О. Скоробагатко у дисертації „Концептуалізація фразеологічного соматичного коду в східнословобожанських і східностепових говірках” зробила спробу установити семантико-культурологічну специфіку фразеологічного соматичного коду в східнословобожанських і східностепових говірках, з'ясувати роль концептів-соматизмів в ареальному фразеотворенні, представлених найуживанішими фразеолексемами-соматизмами: *волосся, вухо, голова, душа, живіт, кість, лице (морда), ніс, нога, око, печінка, п'ята, рот, рука, серце, спина, тіло, язик* [5].

Дослідниця доводить, що у східнословобожанських і східностепових говірках сомофразеологія посідає чільне місце (близько 1520 ФО), що є базою для всебічного когнітивно-культурологічного аналізу. Н. Скоробагатко у досліджуваних говірках фіксує фразеологічні ареалізми з концептами-соматизмами, що мають місцеву прив'язку, коли мотивація їх внутрішньої форми здійснюється з опорою на реалії східноукраїнського регіону або особливості світобачення його мешканців. Такі фразеологізми складають вислови з професійної мови або жаргону гірників (*суйіти / гріти розтіли спиню* „нічого не робити”, *розпійлом по голові торохнутий* „дурнуватий”) та вислови, семантика яких зрозуміла обмеженій кількості мовців окремих населених пунктів (*посидіти на спині* „поспати”, *верба за вушима росте* в кого „хтось довго купається”, *грізти п'ятки* „жалкувати за чимось”, *умерти з відкритим оком* „дуже здивуватися”). Ці стійкі словесні комплекси репрезентують своєрідність сомофразеологізмів східнословобожанських і східностепових говірок.

Отже, універсальний характер соматичної фразеології східнословобожанських і східностепових говірок зумовлено універсальністю первісного відчуття тілесності. Об'єктивність діагностування специфіки сомофразеології обраного ареалу значною мірою залежить від широти міжмовного зіставлення, зокрема з фіксаціями діалектних словників української, російської, білоруської, польської, болгарської, чеської мов. Порівняльний аналіз засвідчує, що сомофразеологізмам притаманна відчутна міжмовна семантико-образна еквівалентність, значні кількісні показники. Символи-соматизми як стрижневі фразеотворчі елементи відповідно параметризують і фразеологічні ареалізми, у яких відчутними стають образність, імпліцитність змісту, архетиповість, семантична багатозначність, характер детермінації між концептами-соматизмами й глибиною їх вертикального культурно-національного контексту.

У дисертаційній роботі Т.О. Д'якової „Фразеологічна репрезентація мовної картини світу в українських східнословобожанських говірках” здійснено аналіз за-

значеної проблеми у порівнянні з фразеологічним фондом суміжних говірок з метою ілюстрування відповідних фразеологічних груп і фразеологічних процесів, закономірностей утворення й мотивації фразеологічних одиниць. Як відомо, діалектна фразеологія найкраще експлікує суспільний досвід, звичаї, обряди, особливості менталітету мовців, які мешкають на конкретній території. Авторка доводить, що мовна картина світу слобожан є однією з локальних (ареальних) систем, які не лише конкретизують особливості загальноукраїнського менталітету, а й репрезентують історичні, соціальні, політичні аспекти формування та існування відповідного ареалу. Специфіка фразеологічних субститутів східнослобожанських говірок зумовлена такими їхніми ознаками, як новоствореність і маргіальність [1, с. 2].

У роботі проаналізовано понад 1050 фразеологічних одиниць, формування яких зумовлено особливостями концептуальної картини світу мешканців регіону. Центральне місце в репрезентації мовної картини світу в українських східнослобожанських говірках належить обрядовій фразеології, зокрема основну увагу приділено трьом складникам цього масиву: родильній, весільній, близькості до небуття. Також авторка виділяє 15 семантичних груп гірничих ФО на позначення: а) виробничих процесів (*виробити пікет* 'пройти підземні виробки довжиною 20 м'); б) суб'єктів гірничого виробництва (*водій соняшника* 'машиніст електровоза'); в) шахтарських вірувань (*крайня зміна* 'остання робоча зміна перед відпусткою чи виходом на пенсію'); г) поведінки, моральних якостей людини (*прохідник мимо шахти* 'лідар'); д) побутових звичаїв (*роздавити чекушку* 'розпити півторалітрову пляшку спиртного'); е) розумових здібностей, фізіологічних станів (*розпилом по голові торохнутий* 'дурнуватий'); ж) жартівливих назв окремих предметів (*ключ на тридцять шість* 'колода гральних карт') [1, с. 14].

Отже, ідіоматика українських східнослобожанських говірок містить закодовану інформацію про своєрідну мовну картину світу (національно-культурні настанови, побутовий, виробничий досвід слобожан), яка надає відомості про особливості світосприйняття мешканців ареалу. Аналіз ареальних фразеологізмів не лише демонструє їхню специфічність, а й доводить належність до загального українського діалектного простору [1, с. 14].

Актуальність дисертації О.В. Шкуран „Національно-культурне підґрунтя компаративних фразеологізмів східнослобожанських та східностепових говірок Середнього Подінців'я” „зумовлена не лише відсутністю єдиних поглядів на природу компаративної фразеології внаслідок її динамічності й структурно-семантичної дифузності, а й відсутністю багатоаспектного дослідження народних порівнянь Середнього Подінців'я, де проходить межа між східнослобожанськими, східностеповими та іншими говірками” [9, с. 2]. Авторка наголошує на тому, що мова акумулює концепти матеріальної й духовної культури, транслює їх у знаковому втіленні надслівних мовних одиниць. Компаративні фразеологізми східнослобожанських і східностепових говірок Середнього Подінців'я, репрезентовані в роботі, відображають систему ціннос-

тей мешканців Луганщини та частково Донеччини, їхнє бачення навколишнього світу, віддзеркалюють особливості матеріального життя. У них закріплена інформація, втілена в почуттях, думках, емоціях, вона становить сукупність емпіричних знань, які отримує подінцівець.

Дослідниця переконана, що серед компаративних фразеологічних одиниць досліджуваного ареалу вирізняються основні функціональні типи порівняльних одиниць: 1) давні ареальні порівняльні фразеологізми Харківської губернії; 2) новоутворені компаративні фразеологізми внаслідок а) трансформацій літературних компаративних фразем; б) поширення досліджуваних одиниць інших українських ареалів; 4) маргіальності подінцівських компаративних фразем. Усім КФО властивий експресивний компонент їх значення, хоч ступінь експресії не однаковий.

Отже, у дисертації О. Шкуран доведено, що компаративно-фразеологічній системі східнослобожанських та східностепових говірок Середнього Подінців'я притаманне велике розмаїття компаративних одиниць, що ілюструють етнокультурну ситуацію східноукраїнського регіону, утворюють широкий діапазон стійких вторинних найменувань, мотивованих різними причинами, розкривають вплив людського чинника на безперервний процес фразеотворення. Компаративні фразеологізми є продуктивною підсистемою фразеології і постійно збагачуються за рахунок новостворів на позначення нового в житті людини.

І.В. Царьова в дисертаційному дослідженні „Етнокультурна семантика в обрядовій фразеології східнослобожанських говірок” [8] зробила спробу виявлення етнокультурної семантики фразеологічних одиниць шляхом вивчення складу та структури календарних (зимового, весняного, літнього, осіннього циклів) і сімейних (родильного, весільного, поховального циклів) обрядів, зокрема просторової варіативності елементів обряду, їхніх назв, здійснила системний опис обрядової фразеології східнослобожанських говірок із залученням матеріалів кінця XIX – початку XXI століть, що допомогло дослідити парадигматичні зв'язки обрядофразеології в зіставно-типологічному аспекті.

Авторка доходить висновку, що фразеологія традиційних календарних і сімейних обрядів – один із найархаїчніших шарів діалектного фразеологічного словника, неізолюваний від фразеосистеми інших говірок (зафіксовано близько 2000 фразеологічних одиниць на позначення дій, реалій, учасників, пов'язаних з календарними та сімейними обрядами Східної Слобожанщини, які утворюють окремі тематичні й фразеосемантичні групи).

І. Царьова наголошує, що ареальну фразеологічну картину світу східнослобожанських говірок формують місцеві й загальномовні фразеологічні вербалізми. У календарних обрядах Східної Слобожанщини найстійкішими виявляються ті форми календарної обрядовості, що втратили тісний зв'язок з релігією і трансформувалися в явище народного мистецтва, святової розваги. Такі обрядофрази відбивають особливості національної культури й побуту, беруть участь у створенні та збагаченні обрядової концептосфери мови (*носити кутю, вербою бити, красити яйця, кусати калети, в'язати колодки* та ін.).

У дослідженні проаналізовано ФО відповідно до архітектоники сімейних обрядів східнословобожанських говірок. Авторка стверджує, що більшість традиційних обрядодій залишилися незмінними (*красити яйця, пекти паски, носити кутю, стрибати через вогонь*); утрачено родильну обрядовість (роль *баби-повитухи, стрічних кумів*, трансформовано час хрещення дитини); трансформовано колишню та створено нову весільну обрядовість (*обдарування на сватанні, весільний поїзд, весільна подорож, час гуляння весілля* (ігнорування заборони одруження під час посту), колір весільної сукні, головний убір нареченої, одяг нареченого, роль хрещених батьків на весіллі); виникли нові реалії свята Миколая (*написати листа*

Миколаю, носочок від Миколая); майже без змін збережено поховальну обрядовість (зміни, пов'язані з матеріальним становищем родини) [8, с. 14].

Окремі питання фразеотворення та побутування стійких сполук розглянуто у розвідках О. Обєднікової, Н. Шевченко, Т. Маслової та ін. Отже, дослідники луганської фразеологічної школи продовжують звертати пильну увагу на етнокультурне підґрунтя описуваних ФО, визначати мотиваційну базу східнословобожанських фразем і аналізувати компоненти АФО в контексті етнокультурних концептів та на фоні етнокультурних дискурсів, здійснювати спостереження над активними процесами в говірковій фразеології сходу України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д'якова Т.О. Фразеологічна репрезентація мовної картини світу в українських східнословобожанських говірках: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Тетяна Олексіївна Д'якова ; ДЗ „Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка”. – Луганськ, 2011. – 19 с.
2. Мельник Л.В. Культурно-національна конотація українських фразеологізмів: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Лариса Володимирівна Мельник ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001. – 18 с.
3. Мілева І.В. Евфемізація і дисфемізація у фразеотворенні говірок сходу України: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ірина Володимирівна Мілева ; Луган. нац. пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2005. – 19 с.
4. Мінняйло Р.В. Активні процеси в ареальній фразеології сходу України: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Роман Вікторович Мінняйло ; Донец. нац. ун-т. – Донецьк, 2001. – 19 с.
5. Скоробагатко Н.О. Концептуалізація фразеологічного соматичного коду в східнословобожанських і східностепових

- говірок: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Наталія Олександрівна Скоробагатко ; Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2009. – 20 с.
6. Ужченко В.Д. Східноукраїнська фразеологія: монографія. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 362 с.
7. Ужченко Д.В. Семантика українських зоофразеологізмів в етнокультурному висвітленні: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Дмитро Вікторович Ужченко ; Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2000. – 20 с.
8. Царьова І.В. Етнокультурна семантика в обрядовій фразеології східнословобожанських говірок: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Ірина Валеріївна Царьова ; ДЗ „Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка”. – Луганськ, 2013. – 22 с.
9. Шкуран О.В. Національно-культурне підґрунтя компаративних фразеологізмів східнословобожанських та східностепових говірок Середнього Подінців'я: автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Оксана Володимирівна Шкуран ; ДЗ „Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка”. – Луганськ, 2011. – 20 с.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Dyakova T. Phraseological representation language world in Ukrainian dialects shidnoslobozhanskyh: author. thesis.... candidate philology sciences: 10.02.01 / Dyakova Tatiana, DZ "Lugans. nats. Univ them. Shevchenko" – Kiev, 2011. – 19 p.
2. Melnik L. Cultural and national connotation Ukrainian phraseology: author. dis.... candidate philology sciences: 10.02.01 / Larisa Melnik ; Donets. nats. University. – Donetsk, 2001. – 18 p.
3. Mileva I. Evfemizatsiya and dysfemizatsiya u frazeotvorenni dialects in Eastern Ukraine: author. thesis.... candidate. Philology. sciences: 10.02.01 / Irina Mileva, Lugans. nats. ped. Univ them Shevchenko. – Kiev, 2005. – 19 p.
4. Minyailo R. Active processes in areal vocabulary east Ukraine: author. thesis.... candidate Philology sciences: 10.02.01 / Roman V. Minyailo ; Donets. nats. University. – Donetsk, 2001. – 19 p.
5. Skorobagatko N. Conceptualization idiomatic code into somatic shidnoslobozhanskyh and the eastern dialects: author. the-

- sis.... candidate philology sciences: 10.02.01 / Natalia Skorobagatko, Lugans. nats. Univ them Shevchenko. – Kiev, 2009. – 20 p.
6. Uzhchenko V.D. East Ukrainian phraseology: monograph. – Lugansk: Alma Mater, 2003. – 362 p.
7. Uzhchenko D.V. Semantics Ukrainian zoofrazeoloizmiv in ethnocultural coverage: author. thesis.... candidate philology sciences: 10.02.01 / Dmitriy Uzhchenko, Kharkov State. ped. Univ them. GSSkovoroda. – Kharkov, 2000. – 20 p.
8. Tsareva I. Ethno-cultural semantics of ritual phraseology shidnoslobozhanskyh dialects: author. thenko" – Kiev, 2013. – 22 p.
9. Shkuran O. National and cultural background of comparative phraseology shidnoslobozhanskyh and the eastern dialects of Middle Podintsiv'ya: author. thesis.... candidate philology sciences: 10.02.01 / Oksana Shkuran, DZ "Lugans. nats. Univ them. Shevchenko". – Kiev, 2011. – 20 p.

Karlova N. «Achievements Luhansk phraseology school»

Abstract: In the article attend condition of the study easternslobozhansk and easternprairie Ukrainian phraseology (phraseology of East Ukraine), analyzed achievements the researchers the of eastern phraseology and describes the most important results of the dissertation research monographs representatives of the Luhansk phraseology school late XX – early XXI century: V. Uzhchenko, D. Uzhchenko, I. Mileva, L. Melnik, R. Minyailo, N. Skorobagatko, T. Dyakova, O. Shkuran, I. Tsaryova. There are found that the phraseological "view of the world" in regions and forms hetero- semichnye concepts, especially the lexemes with a deep vertical cultural and national contexts, which act primarily as components of areal phraseology and makes explicit the cultural and national values are stable component of idiomatic expressions in areal dictionaries.

Keywords: *idiom, phraseological unit, phraseology of dialects, ethnoculture, concept.*

Карлова Н.Н. "Достижения луганской фразеологической школы"

Аннотация: В статье уделено внимание состоянию изучения восточнослобожанской и восточностепной украинской фразеологии (фразеологии востока Украины), проанализированы достижения исследователей восточной фразеологии и описаны важнейшие результаты монографических и диссертационных исследований представителей луганской фразеологической школы конца XX – начала XXI века: В. Д. Ужченко, Д. В. Ужченко, И. В. Милевой, Л. В. Мельник, Р. В. Миняйло, Н. А. Скоробагатько, Т. А. Дьяковой, О. В. Шкуран, И. В. Царёвой. Установлено, что фразеологическую "картину мира" в регионе формируют гетеросемичные концепты, особенно лексемы с глубоким вертикальным культурно-национального контекста, которые выступают преимущественно как составляющие ареальных фразеологизмов и эксплицируют культурно-национальный компонент фразеологического значения устойчивых выражений в ареальных словарях.

Ключевые слова: *фразеологизм, фразеологическая единица, диалектная фразеология, этнокультура, концепт.*